

SUROGĀTMATERNITĀTES IZPRATNE UN TĀS VĒSTURISKĀ RAŠANĀS

THE COMPREHENSION AND HISTORICAL ORIGINS OF SURROGATE MATERNITY

Rita Prikule

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, rita.prikule@inbox.lv, Rēzekne, Latvija

Zinātniskā vadītāja: **Līga Mazure Dr.iur. asoc. profesore**

Abstract. *Surrogate maternity is carrying of a foreign child in a womb with an aim to give up child and receive a payment for it. Demand for surrogate mothers nowadays increases because it is a great way of obtaining a baby for potential parents of the child who can not get pregnant for health or other various reasons. The specific study is topical because from the one side we can say that surrogate maternity is a commerce/business as a fact that the service is sold for a certain fee. In this situation we can say that a child is compared to some kind of commodity almost. However from the other side it is the only way to become parents and have a baby for some people out there but these people have to face the fact that part of the society will say that it is ethically or religiously wrong, moreover the regulatory framework does not regulate this area.*

Keywords: *child, services, surrogate maternity, surrogate mother.*

Ievads

Raksta mērķis ir analizēt surogātmaternitātes izpratni un izpētīt tās vēsturisko rašanos, konstatēt pastāvošās nepilnības un problēmas, un piedāvāt to konkrētus risinājumus.

Darba uzdevumi ir izanalizēt surogātmaternitātes jēdzienu un izpētīt kā surogātmaternitāte ir attīstījusies laika gaitā, noskaidrot, vai uz doto brīdi pastāv normatīvais regulējums attiecībā uz šo jomu.

Pētījums tika veikts divu mēnešu laikā. Tā tapšanas procesā tika pielietotas šādas pētnieciskā darba metodes: vēsturiskā metode, salīdzinošā metode, gramatiskā metode, analītiskā metode, semantiskā metode, sistēmiskā metode, teoloģiskā metode.

Konkrētais pētījums ir aktuāls, jo mūsdienās arvien vairāk tiek diskutēts par cilvēka reproduktīvajām tiesībām. No vienas puses, surogātmaternitāti var uzskatīt par sava veida līgumisku darbu, kas nozīmē, ka surogācija ir komercija/bizness, jo par noteiktu samaksu tiek pārdots pakalpojums. Bērns šajā situācijā tiek pārvērsts par sava veida preci. No otras puses, ir cilvēki, kuriem šī ir vienīgā iespēja kā kļūt par vecākiem pašiem savam mazulim, taču šiem cilvēkiem nākas saskarties ar sabiedrības nosodījumu gan no ētikas, gan reliģijas viedokļa, turklāt, normatīvais regulējums šo jomu neregulē.

Surogātmaternitātes vēsturiskā attīstība Senajos laikos un Viduslaikos

Pētot surogātmaternitātes vēsturisko rašanos, autore noskaidroja, ka, surogātmaternitāte, kāda tā ir pazīstama mūsdienās, ir zināma tikai aptuveni pēdējos trīsdesmit gados. Tomēr, surogātmaternitātes ideja ir radusies jau Senajos laikos. Pirmā zināmā surogātmāte parādījās jau 2000 gadus pirms Kristus dzimšanas. Par to ir teikts Bībeles Vecajā Derībā (Genesis), galvenajā ebreju, kristiešu un Muhamedāņu svētajā grāmatā. Sāra, vecā Ābrahama sieva, kuram tolaik bija 86 gadi, bija neauglīga, viņa nolīga savu kalponi Hagaru (Agaru), lai tā iznēsātu Ābrahama bērnu. Agarai piedzima dēls, kuru nosauca par Ismailu (Lyons, 1987). Tas ir tradicionālās surogācijas gadījums, kad surogātmāte izmanto savu olšūnu. Neskatoties uz to, ka Sāra nebija bērna bioloģiskā māte, viņa un Ābrahams par bērnu rūpējās kā par savu. Ilgu laika posmu šāda veida surogācija bija vienīgā iespēja, lai vecāki varētu tikt pie bērna, izmantojot aizstājēju (Surrogate.com, 2018).

Plaši pazīstama un izplatīta surogācija bija ar verdzenēm viduslaiku Eiropā. Kārlis Lielais, kļūstot par atraitni, izmantoja verdzeņu pakalpojumus. Bērni, kas dzima šajā savienībā, tiesa gan tika uzskatīti par ārlaulībā dzimušiem, līdz ar to nelikumīgiem, taču tas tiem netraucēja izveidot veiksmīgu karjeru baznīcā: Drojons kļuva par Metzas bīskapu, jaunākais dēls Hugo

par abatu Sen - Kantenā. Lielā mērā to izskaidro tas, ka viņu tēvs – Kārlis Lielais deva viņiem labu izglītību (*Суррогатное материнство в России и в мире, 2018*).

Kultūras un reliģijas atšķirības nebija šķērslis, lai viduslaikos izmantotu tradicionālo surogātgrūtniecību Ķīnā, Korejā un Japānā. Viens no tādiem gadījumiem, ir ieņēmis nozīmīgu vietu vēsturē, vēlāk balstoties uz patiesiem notikumiem, slavens korejiešu kino režisors Im Kvon – Tekā ir uzņēmis filmu “Surogātmāte”. Ietekmīgas dzimtas mantiniekam Li, kura sieva bija neauglīga, tika paņemta verdzene, kura vēl nebija sasniegusi pat pilngadību. Jāpiebilst, ka jaunās surogātmātes lomas izpildītājai tika piešķirta Venēcijas starptautiskā kinofestivāla balva par labāko sieviešu lomu (*Суррогатное материнство в России и в мире, 2018*).

Surogātmaternitātes vēsturiskā attīstība Jaunajos un jaunākajos laikos

Pētījumi mākslīgās apaugļošanas jomā turpinās jau vairākus gadsimtus. 1677. gadā holandiešu Antonijs van Lēvenhuks, kurš izgudroja mikroskopu, izpētīja vīrieša spermu, un pirmais atklāja spermatozoīdus (*Poppick, 2017*). 1790. gadā slavenais skotu ķirurgs un venerologs Džons Hanters (1728 – 1793), ar mērķi novērst neauglību, ar šļirci ievadīja spermu sievietes makstī, tādā veidā izpildot pirmo mākslīgo apaugļošanu pasaules vēsturē. Rezultātā iestājās grūtniecība un piedzima vesels bērns (*Multinational Agency of Reproductive Technologies, 2018*).

1880. gadā tika veikts pirmais IVF (tradicionāla mākslīgās apaugļošanas metode laboratorijas apstākļos) eksperiments ar trušiem un jūrascūciņām. Pēc 11 gadiem, 1891. gadā franču pētnieks Neare veiksmīgi veica IVF un pārnesa embriju no vienas jūrascūciņas mātītes uz otru, tādā veidā padarot viņu par tā laika pirmo “surogātmāti” (*Суррогатное материнство в России и в мире, 2018*).

1884. gads surogācijas jomā iezīmējās ar to, ka notika pirmā veiksmīgā sievietes mākslīgā apaugļošana, kaut gan tā tika ētiski apšaubīta (*Surrogate.com, 2018*). Tas pavēra iespējas turpmākām apaugļošanām, ko izmantoja surogācijas procesā.

Pirmo IVF vēsturē ar cilvēka reproduktīvajiem materiāliem veica 1944. gadā Hārvardas ginekologi Dž. Roučs (J. Roch) un M. Minkins (M. Minkin). Viņi kultivēja cilvēka olšūnu un apaugļoja to, kā rezultātā attīstījās divšūnu embrijs. 1975. gadā notika pirmā IVF embrija ievietošana, un tā bija veiksmīga (*Surrogate.com, 2018*).

Mičiganas advokāts Noels Keins (Noel Keane) 1976. gadā ASV izveidoja pirmo surogātgrūtniecības aģentūru. Pirmie surogātgrūtniecības pakalpojumi bija “tradicionāli”, t.i. tika izmantota pašas surogātmātes olšūna, apaugļota ar bioloģiskā tēva spermu. Līdz 1988. gadam pateicoties advokāta pūlēm, surogātgrūtniecības ceļā, pasaulē nāca 302 zīdaiņi. 1978. gadā piedzima pirmais bērns, kurš tika ieņemts izmantojot IVF metodi (*Sreenivas, Campo-Engelstein, 2010*).

1980. gadā tika noslēgts pirmais surogācijas līgums, kurā surogātmātei tika paredzēts atalgojums par bērna iznēsāšanu. Par surogātmāti kļuva 37 gadus vecā Elizabete Keina no Ilinoisas štata. Sieviete nevarēja ieņemt bērnu, jo tai bija bloķēts olvads, līdz ar to viņa noslēdza līgumu ar Keinu. Līgums paredzēja, ka Keinai tiks veikta mākslīgā apaugļošana ar neauglīgās sievietes vīra spermu. Pēc dzemdībām Keinai tika izmaksāta atlīdzība. Elizabete Keina (pseidonīms) saņēma 10 000 ASV dolāru. Pēc bērna piedzimšanas un nodošanas adoptīvai, Keina saskārās ar psiholoģiska rakstura problēmām, jo nebija gatava bērnu atdot. Gala rezultātā viņa izteica nožēlu, ka piekrita kļūt par surogātmāti, un par savu pieredzi uzrakstīja grāmatu “Birth Mother” (*Surrogate.com, 2018*).

1984. – 1986. gados norisinājās skandaloza tiesas prāva saistībā ar surogāciju. 1984. gadā Bils un Betsija Sterni izraudzījās Mēriju Betu Vaithedu par surogātmāti viņu bērnam, vienojās, ka maksās viņai atlīdzību 10 000 ASV dolāru. Maksīgās apaugļošanas procesā tika izmantotas M.B. Vaithedas olšūnas. Kad bērns piedzima un pienāca laiks parakstīt adoptācijas līgumu, lai bērnu nodotu Bilam un Betsijai Sterniem, surogātmāte atteicās to parakstīt un atdot bērnu – Melissu Sternu. Pēc dzemdībām surogātmāte ar bērnu bēga uz Floridu, bet privātdetektīvi, kurus bija nolīguši Sterni, atgriezta viņu atpakaļ. Ņūdžersijas štata Augstākā

tiesa atjaunoja M.B. Vaithedas mātes tiesības, kā bērna bioloģiskajai mātei, taču tai pat laikā bērnu atstāja Sternu ģimenē, atļaujot surogātmātei bērnu tikai apciemot. Šī lieta bija nozīmīgs pagrieziena punkts surogācijas vēsturē (*New Jersey Supreme Court judgment, 1988, No. 39A*).

Pirmā surogātgrūtniecība radniecīgu starpā tika veikta 1987. gada oktobrī Dienvidāfrikā. 48 gadus vecā Patrisija Antoni (Pat Anthony) veiksmīgi iznēsāja un dzemdēja trīs miesīgos mazdēlus savai 25 gadus jaunajai meitai Kārenai Ferreirai – Horhei (Karen Ferreira-Jorge). Kārenai un viņas 33 gadus vecajam vīram Alsino jau bija dēls, bet laulātie sapņoja par četriem bērniem. Kārena, kurai 1984.gadā pēc dzemdībām, spēcīgas asiņošanas rezultātā tika izņemta dzemde, domāja, ka sapni par četriem bērniem realizēt neizdosies. Uzzinot par iespēju veikt surogātgrūtniecību, laulātie nedomājot izlēma izmantot šo iespēju. Tika piedāvāta potenciālā surogātmāte, taču laulātie bijī spiesti no tās atteikties, baidoties, ka mazuļus pēc piedzimšanas viņa paturēs sev. Tad pie lietas ķērās viņas māte Patrisija, kura uzstāja, ka viņa iznēsās bērnus. Enerģiskajai vecmāmiņai ievietoja četrus embrijus, trīs no tiem veiksmīgi iedzīvojās. Dzemdības, kuras tika veiktas ar ķeizargriezieni, filmēja britu žurnālisti, kuri samaksāja 500 000 ASV dolāru par ekskluzīvām tiesībām uz šo reportāžu. Bērniem tika doti vārdi Dāvids, Hose un Paula. Pēc spēkā esošā Dienvidāfrikas likuma (Child Status Bill) Patrisija tika uzskatīta par trīnīšu māti, līdz ar to viņai nācās attiekties no savām mātes tiesībām savas meitas un znota labā, kuri bērnus adoptēja (*Battersby, 1987*).

No pieejamās informācijas izriet, ka surogātmaternitāte ir pastāvējusi visos laikos, sākot jau no Senajiem laikiem. Laika gaitā, tehnoloģijām attīstoties, surogācija ir modernizējusies, kļuvusi mūsdienīgāka un atbilstošāka mūsdienu laika ritējumam. Arī no tiesiskā viedokļa lielā daļā valstu tās veikšana ir pakāpeniski nostiprināta normatīvajā regulējumā, lai tiktu aizsargātas gan potenciālo vecāku, gan arī pašas surogātmātes tiesības, un galu galā, lai netiktu nodarīts kaitējums ieņemtajam bērnam. Latvijas tiesību sistēmā surogācija netiek regulēta, tās aizliegums netieši izriet no Seksuālās un reproduktīvās veselības likuma 15.panta, kurš nosaka, ka: “Nav atļauts izmantot donora dzimumšūnas vai embriju komerciālos nolūkos un Civillikuma 146.panta, kurš nosaka, ka par bērna māti ir uzskatāma tā sieviete, kas bērnu ir dzemdējusi (*Seksuālās un reproduktīvās veselības likums, 2002.; Civillikums, 1937.*). Uz doto brīdi situācija ir tāda, ka viena sabiedrības daļa uzskata, ka surogācija ir aizliegta, pamatojoties uz Seksuālās un reproduktīvās veselības likuma un Civillikuma pantiem, savukārt otra sabiedrības daļa uzskata pretēji – kas nav aizliegts, ir atļauts.

Surogātmaternitātes izpratne

Surogātmaternitātes jēdziens sabiedrībā tiek apspriests arvien plašāk, jo tas ir viens no veidiem kā personas, kurām kaut kādu iemeslu dēļ nevar būt bērns, var pie tā tikt. Reliģija surogātgrūtniecību neatbalsta, tāpat arī no ētikas viedokļa tā tiek uzskatīta neētiska, kā komerciāls darījums starp divām pusēm.

Dažādos informācijas avotos surogātmaternitātes jēdziens nedaudz atšķiras, bet tā būtība nemainās. Surogātmaternitāte ir sveša augļa iznēsāšana dzemdē ar mērķi atteikties no bērna saņemot par to samaksu (*Spektors, 2009. – 2018.*). Surogātmāte jeb aizstājējmaite (sieviete, kurai iestājusies grūtniecība, izmantojot donora vai domāto vecāku (viena vai abu) dzimumšūnas) (*Vancoviča, 2005.*). Normatīvajā regulējumā surogātmaternitātes jēdziens nav noteikts, jo normatīvais regulējums šo jomu neregulē.

Surogātmaternitāte ir attiecības starp bērnu un surogātmāti, kas nodibinās uz līguma pamata. Līgums tiek noslēgts starp surogātmāti un potenciālajiem bērna vecākiem. Surogātmaternitātes līguma priekšmets ir surogācijas procedūras veikšana, jo šis līgums pušu starpā tiek slēgts ar mērķi veikt surogācijas procedūru. Ņemot vērā to, ka Latvijā surogācija netiek regulēta, nav noteiktas arī surogācijas līguma sastāvdaļas vai tā forma.

Surogātmāte var būt bērna ģenētiskā (bioloģiskā) māte, ja tiek pielietota tradicionālā vai daļējās aizstājamības metode, un var būt arī ģenētiski nesaistīta ar bērnu (gestācijas vai pilnā surogātgrūtniecība). Pastāv divi surogācijas veidi: tradicionālā jeb daļējā surogācija un pilnīgā surogācija jeb gestācija. Tradicionālajā jeb daļējā surogācijā izmanto surogātmātes

dzimumšūnu un pasūtītāja tēva dzimumšūnu. Šajā gadījumā surogātmāte ir bērna bioloģiskā māte. Pilnīgajā jeb gestācijas surogātgrūtniecībā tiek izmantotas abu pasūtītāju vecāku dzimumšūnas, līdz ar to surogātmātei ar bērnu nav ģenētiskas saiknes, viņa bērnu tikai iznēsā un dzemdē, lai vēlāk atdotu tā vecākiem (*Surrogacyone.com, 2018*)

Analizējot Latvijas normatīvo regulējumu attiecībā uz šo jomu, autore konstatēja, ka uz doto brīdi nepastāv normatīvais regulējums, kurš tieši noteiktu, ka surogācija ir aizliegta vai gluži pretēji atļauta, taču pastāv divi likumi, kuri netiešā veidā surogāciju tomēr aizliedz. Seksuālās un reproduktīvās veselības likuma 15.pants nosaka, ka: “Nav atļauts izmantot donora dzimumšūnas vai embriju komerciālos nolūkos” (*Seksuālās un reproduktīvās veselības likums, 2002.*) Taču pastāv kāds būtisks aspekts, proti, maksāts tiek nevis par dzimumšūnām, bet gan par paša pakalpojuma veikšanu, līdz ar to, surogācijas veikšanu nevar īsti pieskaitīt pie donora dzimumšūnu vai embriju izmantošanu komerciālos nolūkos. Savukārt Civillikuma 146.pants nosaka, ka: “Par bērna māti atzīstama sieviete, kas bērnu dzemdējusi, ko apstiprina ārsta izziņa.” Kā pretargumentu var minēt, ka par bērna māti tiek atzīta arī sieviete, kura bērnu ir adoptējusi. Šajā gadījumā ārsta izziņa netiek prasīta. Uz sorogācijas jomu var attiecināt arī Civillikuma 1415.pantu, kurš nosaka, ka neatļauta un nepieklājīga darbība, kuras mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem, vai kura vērsta uz to, lai apietu likumu, nevar būt par tiesiska darījuma priekšmetu; tāds darījums nav spēkā. Likumos nav iespējams izsmēloši uzskaitīt visas tādas darbības, kas ir pretrunā ar sabiedrībā valdošajiem uzskatiem par godīgu rīcību, taisnīgumu, morāli. Latvijas Civillikuma 1.pants nosaka, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības (*Civillikums, 1937.*). Ar to ir radīts pamats tikumības un labticības kritēriju pielietošanai tiesisku konfliktu risināšanā. Morāles normu piemērošana darījumu vērtēšanai var radīt lielu nenoteiktību. Morāles normas, kā zināms, nav kodificētas un dažādiem sabiedrības slāņiem par tām ir atšķirīgi uzskati. Tāpēc atsaukšanās uz morāles vai reliģijas normām ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, tas ir, tad, ja var pārliecinoši konstatēt, ka darījuma priekšmets ir pretrunā nevis kādam samērā nebūtiskam postulātam, bet morāles pamatprincipiem (*Torgāns, 2000., 30.-31.lpp.*).

Autore noskaidroja, ka, lai arī surogācija Latvijā ir netieši aizliegta, dažās klīnikās tā tomēr tiek praktizēta. Tā tiek praktizēta SIA “Klīnika EVG”. Saskaņā ar pieejamo informāciju, šajā klīnikā līdz 2010.gada maijam pasaulē bija nākuši vairāk nekā desmit bērnu. SIA “Klīnika EGV” vadītājs un ārsts Voldemārs Lejiņš skaidroja, ka klīnika nenodarbojas ar surogātmāšu meklēšanu, to dara paši vecāki, kuri vēlas, lai bērns tiktu iznēsāts. Tāpat klīnika nejaucas jautājumos, kas saistīti ar atlīdzību surogātmātei, šos jautājumus puses risina pašas savā starpā. Klīnikas kompetencē ir tikai medicīniskās procedūras veikšana. “Klīnikā EVG” gadā tiek veiktas divas līdz trīs ārpusdzemdes apaugļošanas. Valsts finansējuma šai procedūrai nav (*Kvaste, 2010.*).

Secinājumi un priekšlikumi

1. No pētījuma ietvaros gūtās informācijas izriet, ka surogātmaternitāte ir pastāvējusi visos laikos, sākot jau no Senajiem laikiem, proti, Vecajā Derībā bija stāsts par Sāru un Ābrahamu, kuri izmantoja surogātmātes pakalpojumus, lai tiktu pie bērna. Laika gaitā, tehnoloģijām attīstoties, surogācija ir modernizējusies, kļuvusi mūsdienīgāka un atbilstošāka mūsdienu laika ritējumam. Surogātmaternitātes attīstību ir ietekmējis sabiedrības attīstības līmenis, vide, kurā sabiedrība noteiktā laika periodā ir dzīvojusi, sabiedrības uzskati un morāles normas. Autores izpratnē, nākotnē surogātmaternitātes tiesiskais regulējums Latvijā tiks ieviests, jo uz doto brīdi pastāv likuma robs attiecībā uz šo jomu. Surogātmaternitātes tiesiskā regulējuma neesamība pieļauj plašas interpretācijas iespējas, jo viena daļa sabiedrības uzskata, kas nav aizliegts (nav ietverts likumā) tas ir atļauts, savukārt vēl otra sabiedrības daļa pamatojas uz Seksuālās un reproduktīvās veselības likuma 15. pantu un Civillikuma 146.pantu un 1415.pantu. Atsaucoties uz šiem pantiem tie netiešā veidā norāda, ka surogācijas veikšana nav atļauta un ir sodāma. Autore uzskata, ka nākotnē varētu atļaut

- veikt surogāciju, normatīvajā regulējumā atrunājot konkrētus tās veikšanas priekšnosacījumus, izņēmumus, utt.
2. Surogātmaternitātes jēdziens normatīvajā regulējumā nav noteikts, jo šī joma netiek regulēta. Pēc informācijas avotos pieejamās informācijas, surogātmaternitāte ir sveša augļa iznēsāšana dzemdē ar mērķi atteikties no bērna saņemot par to samaksu. Surogātmāte jeb aizstājējmatē (sieviete, kurai iestājusies grūtniecība, izmantojot domāto vecāku (viena vai abu) dzimumšūnas). Surogātmaternitātes definējums sevī ietver samaksu par surogācijas pakalpojumu, lai gan no ētiskā viedokļa tas ir nosodāms.
 3. Autore pētījuma ietveros secināja, ka surogātmaternitāte ir ļoti strīdīgs jautājums, jo no vienas puses tā ir iespēja kā pārim tikt pie bērna, bet no otras puses tas ir komerciāls darījums, kas tādā veidā rada risku, ka surogācija var kļūt par sava veida biznesu. Līdz ar to ir nepieciešams normatīvais regulējums, kas regulētu šo jomu.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Civillikums* (28.01.1937.). LR likums. <https://likumi.lv/doc.php?id=225418>, sk. 05.05.2018.
2. *Seksuālās un reproduktīvās veselības likums* (31.01.2002.). LR likums. <https://likumi.lv/doc.php?id=58982>, sk. 05.05.2018.
3. Battersby, J.D. (02.10.1987). *South Africa Woman Gives Birth to 3 Grandchildren, and History*. Retrieved 29.04.2018 from <https://www.nytimes.com/1987/10/02/world/south-africa-woman-gives-birth-to-3-grandchildren-and-history.html>
4. Kvaste, S. (19.05.2010.). *Ārzemnieki Latvijā meklē lētu surogātmāti*. http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/331477-arzemnieki_latvija_mekle_letu_surogatmati, sk. 04.05.2018.
5. Lyons, R. (16.02.1987). *Surrogate motherhood should be privatized – Biblical*. Retrieved 22.03.2018 from <https://www.nytimes.com/1987/03/03/opinion/1-surrogate-motherhood-should-be-privatized-biblical-precedents-214487.html>
6. Multinational Agency of Reproductive Technologies (2018). *The History of Surrogacy in Russia and Worldwide*. Retrieved 12.04.2018 from <http://www.surrogacymed.com/download/EN.pdf>
7. Poppick, L. (07.06.2017). *The Long, Winding Tale of Sperm*. Retrieved 26.04.2018 from <https://www.smithsonianmag.com/science-nature/scientists-finally-unravel-mysteries-sperm-180963578/>
8. Spektors, A. (2009 – 2018). *Surogasija*. <http://tezaurs.lv/#/sv/surogasija>, sk. 02.05.2018.
9. Sreenivas, K., Campo-Engelstein, L. (2010). *Domestic and International Surrogacy Laws: Implications for Cancer Survivors*. Retrieved 19.04.2018 from http://oncofertility.northwestern.edu/sites/oncofertility/files/legacy_files/uploadedfilecontent/chapter_10_word.pdf
10. Surrogacyone.com (2018). *A better understanding of surrogacy*. Retrieved 02.05.2018 from <http://www.surrogacyone.com/a-better-understanding-of-surrogacy/>
11. Surrogate.com (2018). *About surrogacy. From the Bible to Today: The History of Surrogacy*. Retrieved 22.03.2018 from <https://surrogate.com/about-surrogacy/surrogacy-101/history-of-surrogacy/>
12. Torgāns, K. (2000). *LR Civillikuma komentāti: Ceturtā daļa. Saistību tiesības*. Rīga: Mans Īpašums. 688 lpp.
13. Vancoviča, L. (03.09.2005.). *Surogasija pasaulē – ko par to zina Latvijā?* <https://www.diena.lv/raksts/pasaule/krievija/surogasija-pasaule-ko-par-to-zina-latvija-12523919>, sk. 02.05.2018.
14. Суррогатное материнство в России и в мире (2018). *История*. Получено 22.03.2018 из https://surrogacy.ru/surrogacy_history
15. *New Jersey Supreme Court judgment of 3 February 1988 case No. 39A. First Surrogacy Case - In re Baby M*. Retrieved 28.04.2018 from https://biotech.law.lsu.edu/cases/cloning/baby_m.htm

Summary

From the information obtained while doing this research the author found out that surrogate maternity has existed from the earliest times to nowadays, namely, the Old Testament had a story about Sarah and Abraham who used a surrogate mother to obtain a child. Over time, as technologies evolves, surrogacy has been modernized and became more contemporary and more relevant for nowadays. The development of surrogate maternity has been influenced by the level of development of society, the environment in which society has lived for a certain period of time, public opinions and moral norms. In the author's mind, the legal regulations of the surrogate maternity will be implemented here in Latvia in the future and the reason is that there is a loophole in law for this area right now. The absence of a legal framework for surrogate maternity allows for a broad interpretation, because one part of society believes that if it is not forbidden (not included in the law) it is allowed. The other part of society is based on the Sexual

and Reproductive health law number 15 and on civil law number 146. By referring to these laws, they implicitly indicate that surrogacy is not allowed and is punishable. The author believes that in the future surrogacy could be permitted by specifying the preconditions for its implementation, exceptions, etc., in the regulatory framework.

The definition of surrogate maternity is not specified in the regulatory framework and the reason is that this area is not regulated. From the information available about surrogate maternity it is carrying of a foreign child in a womb with an aim to give up child and receive a payment for it. Surrogate or substitute mother (women which is pregnant from the supposed germ of the parent). The definition of surrogate maternity involves the payment for a surrogacy services, although it is ethically deniable.

From the information obtained while doing this research the author concluded that surrogacy is a controversial issue, because from the one side it is an opportunity for a couple to obtain a child but from the other it is a commercial transaction which can lead to surrogacy becoming a some kind of a business. Consequently, a regulatory framework is needed to regulate this area.